

Rapport fra eksternt utvalg til Universitetsdirektøren

Deres ref. 16/00864

Erik Granum, Kurt Petersen, Dommersnes, Arild

08.03.2017

1.	Innledning	2
2.	Mandat	2
3.	Saksdokumenter	3
4.	Utvalgets medlemmer	3
5.	Arbeidsform og tidsramme.....	4
6.	Sakens bakgrunn.....	5
7.	Utvalgets vurderinger	6
7.1	Generelt.....	6
7.2.	Regler for etikk i forskning.....	6
7.2.1	Vitenskapelig uredelighet.....	6
7.2.2	God vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.....	9
7.3	Mandatets punkt I - Kandidaten	9
7.3.1	Undersøkelse av avhandlingen og artikkel (paper) I til V	9
7.3.2	Undersøkelse av artikkel/paper VI	10
7.3.3	Undersøkelse av artikkel/paper VII	10
7.3.4	Oppsummering	11
7.3.5	Kandidatens kommentarer.....	11
7.3.6	Utvalgets vurdering av om Kandidaten har brutt god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.....	11
7.3.7	Utvalgets vurdering av om Kandidaten har opptrådt vitenskapelig uredelig	12
7.4	Mandatets punkt 2 - Veileder.....	13
7.4.1	Undersøkelse av veileders rolle	14
7.4.2	Veileders kommentar	14
7.4.3	Utvalgets vurdering av om Veileder har brutt eller er medansvarlig for brudd på god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.....	14
7.4.4	Utvalgets vurdering av om Veileder har opptrådt vitenskapelig uredelig	16
8.1	Konklusjon	17

1. Innledning

Universitetsdirektøren ved Universitetet i Stavanger (UIS) oppnevnte ved brev av 16. desember 2016 et eksternt utvalg for å vurdere spørsmål knyttet til mulig plagiat i sak 16/00864-26.

Utvalget består av professor emeritus Kurt Petersen, professor emeritus Erik Granum og tingrettsdommer Arild Dommersnes. Utvalgets medlemmer har akseptert oppnevningen.

Utvalgets arbeid knytter seg til avhandling med artikler for Phd. graden innlevert av [REDACTED], heretter omtalt som Kandidaten. [REDACTED] fungerte som veileder og er oppført som medforfatter for samtlige artikler. Han vil heretter bli omtalt som Veileder. Arbeidet med avhandlingen ble utført i perioden november 2011 til innlevering i juni 2015.

2. Mandat

Utvalget er ved brev av 15. desember 2016 gitt følgende mandat:

1. *Utvalget bes granske innklagedes avhandling, inklusive kappen, i tilstrekkelig omfang for å kunne ta stilling til om innklagede har opptrådt vitenskapelig uredelig eller i strid med god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid. Det bes også om at utvalget inkluderer de publikasjonene angitt som «Additional papers not included» (Papers VI og VII, som angitt på side xiii) i avhandlingen.*
2. *Utvalget bes videre vurdere veileders rolle i forhold til pkt. 1, herunder eventuelt medansvar for vitenskapelig uredelighet, både i forhold til rollen som veileder for kandidaten i arbeidet med avhandlingen, og som medforfatter på samtlige av de til sammen 7 artiklene utvalget er bedt om å granske.*
3. *Publikasjonenes innhold skal vurderes i forhold til de normer for god vitenskapelig praksis som gjaldt i perioden da forskningsarbeidet fant sted. Av særlig relevans i denne sammenheng vil være «Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi» (NENT 2007).*
4. *Utvalget skal avslutte sitt arbeid med en felles skriftlig rapport til universitetsdirektøren. Rapporten skal i det minste inneholde:*
 - (i) En kort oversikt over utvalgsmedlemmenes faglige bakgrunn og kompetanse på det aktuelle feltet;*
 - (ii) en kort redegjørelse for utvalgets arbeidsform, og*
 - (iii) en begrunnet uttalelse om eventuell vitenskapelig uredelighet eller brudd på god vitenskapelig praksis.*

3. Saksdokumenter

Utvalget er gitt tilgang til følgende saksdokumenter:

1. Avhandling innlevert til bedømmelse (Kappe + papers I-V) – innlevert 10.06.15
2. Medforfattererklæringer (papers I-V + additional papers VI og VII) – 10.06.15
3. Bedømmelseskomiteens tilbakemelding av 13.10.15
4. Bedømmelseskomiteens oppsummering av funn i avhandling av 18.02.16
5. Papers VI og VII
6. Kandidatens tilbakemelding vedr. bedømmelseskomiteens vurdering - 29.10.15
7. Veileders tilbakemelding vedrørende bedømmelseskomiteens vurdering - 28.10.15
8. Kandidats forklaring vedrørende medforfattererklæringer – 24.02.16
9. Veileders forklaring vedrørende medforfattererklæringer – 23.02.16
10. Forskningsetisk utvalgs rapport av 16.03.16
11. Granskingsutvalgets tilbakemelding av 05.05.16
12. UiS' anmodning til Granskingsutvalget av 23.06.16
13. Granskingsutvalgets tilbakemelding av 26.09.16

I tillegg har både Veileder og Kandidat inngitt skriftlig uttalelse til Utvalget.

4. Utvalgets medlemmer

Utvalgets medlemmer har følgende bakgrunn:

Kurt Petersen er professor emeritus fra Lunds universitet i Sverige. Han var professor i sikkerhetsanalyse og risikohåndtering. Han har arbeidet med ulykkesanalyse spesielt ved industrielle anlegg. Han har hatt ansvar for Phd utdanning i risiko og sikkerhet ved Lunds universitet.

Erik Granum er professor emeritus (Informasjonssystemer) ved Aalborg Universitet i Danmark. Han har arbeidet med bildeanalyse, computer vision og Virtual Reality. Granum var koordinator for adskillige internasjonale forskningsprosjekter og i en periode ansvarlig for forskerutdannelsen av EE-ingeniører ved Aalborg Universitet.

Arild Dommersnes er ansatt som dommer ved Stavanger tingrett. Han har tidligere arbeidet som blant annet advokat og partner i advokatfirma Schjødt, og statsadvokat ved Rogaland Statsadvokatembeter. Han har erfaring fra granskningsoppdrag som advokat, og med etterforskning og iretteføring av saker blant annet innenfor arbeidsulykker og andre ulykker som statsadvokat.

5. Arbeidsform og tidsramme

Utvalgets medlemmer har gransket avhandlingen og øvrig tilsendt materiale selvstendig, og i møter. Dette gjelder også de såkalte "Additional papers not included" (Papers VI og VII). Det er gjennomført tre møter, og for øvrig holdt kontakt pr. epost. Møtene ble holdt i Stavanger. Samarbeidet har fungert godt.

Første møte ble avholdt 16. januar 2017.

Arild Dommersnes ble valgt til Utvalgets leder. I samme møte ble mandat og oppdrag gjennomgått og rammene for det videre arbeid trukket opp.

Utvalget besluttet å legge til grunn saksbehandlingsreglene i forskrift om behandling av etikk og redelighet i forskning (FOR-2007-06-08-593), så langt disse passer for utvalgets behandling.

Kandidat og Veileder ble gitt anledning til å inngi skriftlig og/ eller muntlig uttalelse til Utvalget. Både Veileder og Kandidat har benyttet seg av sin mulighet til å inngi skriftlig uttalelse.

Annet møte ble avholdt søndag 19. februar 2017.

Her ble skriftlige uttalelser fra Kandidat og Veileder gjennomgått, og samtale med Veileder forberedt.

Tredje møte ble avholdt mandag 20. februar 2017.

I dette møte ble det gjennomført en samtale med Veileder, som var bistått av advokat og tillitsmann under møte med Utvalget. Ettersom Utvalget hadde tilgang til Veileders skriftlige uttalelse er notatene holdt i en kortfattet form, slik at kun forhold som ikke direkte er dekket i uttalelsen er medtatt. Veileder hadde en del tillegg, rettelser og kommentarer til utkastet til notat. Notater fra samtalen med Veileders kommentarer er vedlagt rapporten som bilag I.

Veileder har merket sin skriftlige tilbakemelding konfidensiell, og anmodet utvalget om å holde den konfidensiell. Dette antas å ha sammenheng med beskrivelse av en del personlige forhold innledningsvis. Utvalget mener Veileders ønske om konfidensialitet bør respekteres. Utvalget legger derfor med Veileders skriftlige tilbakemelding, uten å innta denne som bilag til rapporten.

Etter samtale med Veileder gjennomgikk Utvalget mottatt materiale og vurderte de problemstillinger som er reist i mandatet. Utvalgets vurdering fremgår av rapporten punkt 7, med konklusjoner inntatt i punkt 8.

Utvalgets vurderinger og konklusjoner er enstemmige.

Utvalget ble gitt en tidsramme på 6 uker for sitt arbeid regnet fra mottak av saksdokumentene. Dokumentene ble gjort tilgjengelig for utvalgets medlemmer den 11. januar 2017. På grunn av ulike

forhold ble det nødvendig for Utvalget å søke fristforlengelse. Dette ble innvilget til 8. mars kl. 12.00 ved Universitetsdirektørens e-post av 20. februar.

Rapporten er avlevert innen denne tidsfristen.

6. Sakens bakgrunn

Sakens bakgrunn er beskrevet i oppdragsbeskrivelsen. Herfra hitsettes:

Forskningsetisk utvalg ved UiS (FEU) mottok 9.12.15 en henvendelse fra Det teknisk-naturvitenskapelige fakultet (TN) eller ut bedømmelseskomiteen av ph.d.-avhandlingen til en kandidat ved TN hadde rapportert om omfattende kopiering av andres tekst i avhandlingen, som bestod av fem artikler, samt kappe.

FEU behandlet saken og avga sin rapport 16.03.16.

Rapporten fra FEU ble rutinemessig oversendt Nasjonalt utvalg for gransking av redelighet i forskning (Granskingsutvalget) til orientering ved brev av 31.03.2016, som forutsatt i forarbeidene til forskningsetikkloven.

I brev fra Granskingsutvalget av 05.05.2016 ble orienteringen fra UiS tatt til etterretning med følgende kommentar:

«Granskingsutvalget mener saken tidsmessig er godt behandlet fra UiS' side, og deler UiS' syn på at saken reiser spørsmål om hhv. plagiat og medforfatterskap. Granskingsutvalget registrerer at UiS ikke har undersøkt om det foreligger flere tilfeller av plagiat i avhandlingen, selv om bedømmelseskomiteen for doktorgraden oppfordret UiS til å gjøre det. I spørsmålet om plagiat ser det ut til at veileders ansvar ikke er blitt vurdert. Dette gjelder veileders ansvar for plagiatet gjennom rollen som velleder for stipendiaten, og gjennom rollen som medforfatter til artikler i avhandlingen. Granskingsutvalget registrerer for øvrig at kontakt med tidsskriftene for å rette opp evt. plagiat eller urettmessig forfatterskap ikke er nevnt som en del av oppfølgingen.»

UiS sendte deretter, i brev av 23.06.2016, en anmodning til Granskingsutvalget om å realitetsbehandle saken basert på tilbakemeldingen i Granskingsutvalgets brev av 05.05.2016.

Anmodningen fra UiS ble først realitetsbehandlet i Granskingsutvalgets møte 12.09.2016. I brev av 26.09.2016 ble UiS orientert om at Granskingsutvalget enstemmig hadde besluttet å ikke ta anmodningen til følge.

På bakgrunn av ovennevnte ønsker UiS å opprette et eksternt utvalg, bestående av tre sakkyndige utvalgsmedlemmer, som får i oppgave å avklare hvorvidt det foreligger forhold i saken som kvalifiserer som forskningsetisk uredelighet eller brudd med god vitenskapelig praksis.

Utvalget startet sitt arbeid straks etter mottak av sakens dokumenter den 11. januar 2017.

7. Utvalgets vurderinger

7.1 Generelt

Utvalget er ved mandatet i korthet bedt om å vurdere, og å ta stilling til følgende spørsmål:

1. Om Kandidaten og/eller Veileder har opptrådt i strid med god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.
2. Om Kandidaten og /eller Veileder har opptrådt vitenskapelig uredelig

i forbindelse med utarbeidelse, publisering og innsendelse av avhandling, inklusive kappen og "additional papers not included".

Granskingsutvalget påpeker i sitt brev av 5. mai 2016 at følgende to forhold ikke er tilstrekkelig belyst ved behandlingen i Forskningsetisk utvalg ved UIS (FEU):

- (i) hvorvidt det foreligger flere tilfeller av plagiat enn det som er konstatert av Bedømmelseskomiteen,
- (ii) hvorvidt Veileder er (med) ansvarlig for noen av de omtalte forhold, enten som medforfatter til artiklene eller som veileder for kandidaten.

UIS har gjennomført en ny kjøring med tekstgjenkjenningsprogram "turnitin Ephorus", hvor også de artiklene som ikke tidligere er kontrollert (additional papers VI og VII) er kontrollert. Utvalget har gjennomgått det kontrollerte materialet. I tillegg har et av utvalgets medlemmer kjørt supplerende plagiatkontroll med programmet "iThenticate" for å teste at det ikke finnes feil i Universitets plagiat kontroll til skade for Kandidat eller Veileder. Kontrollen med "iThenticate" viste et klart større funn av kopierte/plagierte tekst enn Ephorus. Ettersom kjøringen med "iThenticate" ikke er validert er funn gjort i denne ikke anvendt til skade for Kandidat eller Veileder. Den bekrefter imidlertid at det ikke er påvist større grad av plagiering ved Universitets plagieringskontroll, enn det er grunnlag for.

Det samme fremgår ved å sammenstille Bedømmelseskomiteens oppsummering og funn i presentasjon av 18. februar 2016 med funn av plagiert tekst ved Ephorus kontrollerte dokumenter. Dette viser at det er flere tilfeller hvor Bedømmelseskomiteen kan påvise plagiering som ikke er fanget opp av Ephorus kontrollen utvalget har fått tilgang til.

7.2. Regler for etikk i forskning

7.2.1 Vitenskapelig uredelighet

Vitenskapelig uredelighet er definert på følgende måte i lov om behandling av etikk og redelighet i forskning (forskningsetikkloven Lov-2006-06-30-56):

"Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd med god vitenskapelig praksis som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning."

Utvalget legger denne definisjonen til grunn for sin vurdering. Grov uaktsomhet er definert av Høyesterett bl. a. i Rt. 1989 s. 1318 som:

"et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte. Det må dreie seg om en opptreden som er sterkt klanderverdig, hvor vedkommende altså er vesentlig mer å klandre enn hvor det er tale om alminnelig uaktsomhet. Dersom det faglige nivå hos vedkommende ikke holder mål, vil dette etter omstendighetene kunne utgjøre grov uaktsomhet."

Den refererte avgjørelsen dreide seg om advokatansvar. Det kan argumenteres for at kravene til faglig nivå må settes annerledes for en Phd student som er under utdanning og veiledning, enn for en advokat som er profesjonell rådgiver.

I forarbeidene til loven Ot.prp.nr.58 (2005-2006) Om lov om behandling av etikk og redelighet i forskning kap. 13 s. 63, er følgende uttalt om hva som vil kunne utgjøre vitenskapelig uredelighet:

"Lovens definisjon av uredelighet er begrenset til alvorlige tilfeller av bevisst eller grovt uaktsom uredelighet. Definisjonen dekker ikke faglig uenighet eller mindre alvorlige tilfeller av brudd på god vitenskapelig praksis."

For at en handling skal falle inn under definisjonen, må utvalget sannsynliggjøre at handlingen har foregått med forsett eller som følge av grov uaktsomhet. For at kravet om forsettlig opptreden skal være oppfylt, må det finnes bevisst at forskeren hatt som hensikt å bevisst villedde eller forlede. Departementet mener at utvalget bør være svært restriktivt med å slå fast uredelighet i tilfeller der det kan være tvil om handlingen ligger innenfor kravet til forsett eller grov uaktsomhet."

Eksempler på uredelig atferd:

- 1) Bevisst tilbakeholdelse av uønskede resultater.
- 2) Bevisst villedende anvendelse av statistiske metoder.
- 3) Bevisst villedning om hvem som har bidratt til forskningen (utelatelse og inkluderinger) og hvor mye de har bidratt.
- 4) Forsettlig eller grovt uaktsom tilbakeholdelse av detaljer i metodikk.
- 5) Bevisst feilinformering om vitenskapelige kvalifikasjoner i søknader.
- 6) Bevisst destruering av forskningsmateriale for å hindre undersøkelser av uredelighet i forskning.

Listen er ikke uttømmende. For øvrig er det opp til utvalget å lage en utvidet liste over handlinger det anser for å være alvorlige brudd med god vitenskapelig praksis, og som utvalget skal arbeide ut fra."

Det fremgår av Forskningsetikk forskriften § 10 siste ledd at det kreves klar sannsynlighetsovervekt for å legge til grunn at vedkommende har opptrådt uredelig. Dette er i tråd med alminnelig praksis hvor det er tale om å konstatere et belastende forhold, og legges også til grunn av Utvalget.

Det ble utarbeidet forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskaplig forskning i 2007 (NENT 2007). Retningslinjene er revidert og omarbeidet i 2015. Hovedinnholdet anses imidlertid som vesentlig det

samme i begge utgaver, og retningslinjene fremstår som en formulering av gjeldende vitenskapelige normer og god praksis.

I NENT 2007 punkt 4 er forskere pålagt en plikt til vitenskapelig redelighet ved følgende formulering:

"Forskeren har ansvar for å utøve redelig, sannferdig og etterrettelig forskning av god kvalitet, og forskningsinstitusjonen skal tilrettelegge for slik praksis".

Dette er utdypet på følgende måte:

Vitenskapelig redelighet

Forskeren har ansvar for å respektere andres forskningsresultater og å utøve god vitenskapelig praksis. Forskeren skal ikke skjule, fordreie eller forfalske noe, enten det er i planleggingen, gjennomføringen eller rapporteringen av forskningen. Å plagiere innebærer å framstille andres ideer eller forskning som sitt eget.

Den enkelte forskeren har et selvstendig ansvar for å ikke akseptere avvik fra god vitenskapelig praksis, verken på egne eller andres vegne. Forskere som oppdager eller blir gjort oppmerksomme på feil i sin forskning, skal innrømme feilen, rette den opp og sørge for at konsekvensene av feilen blir minimale. "

Det siterte er hentet fra 2015 utgaven, men anses som uttrykk for gjeldende normer også på tidspunkt for innlevering av avhandling og artikler. Allerede i den opprinnelige 2007 utgaven av NENT ble det fastslått at plagiering ikke er akseptabelt.

Vilkårene for å kunne konstatere at det er utvist vitenskapelig uredelighet er oppsummert på følgende måte av klageutvalget i den såkalte BI saken:

"Klageutvalget er på denne bakgrunn enig i at skyldvilkåret grov uaktsomhet innebærer en høy terskel for at det kan konstateres grov uaktsomhet. Etter klageutvalgets vurdering tilsier uttalelsen i lovforarbeidene at det må utvises forsiktighet med å konstatere uredelighet i tilfeller der det anses sannsynlig at forskeren ikke har hatt til hensikt bevisst å villede eller forlede".

For en nærmere gjennomgang av BI saken vises det til FEUs rapport.

Manglende bidrag som medforfatter inngår ikke direkte i definisjonen av vitenskapelig uredelighet i forskningsetikkloven § 5. Heller ikke i NENT 2007 er dette behandlet under kapitlet om vitenskapelig uredelighet, men i eget punkt 5 som blant annet omhandler regler for forfatterskap.

Det fremgår imidlertid av det siterte fra Ot. Prp. Nr. 58 (2005-2006) inntatt i sammenheng foran at *"bevisst villedning om hvem som har bidratt til forskningen (utelatelse og inkluderinger) og hvor mye de har bidratt"* vil kunne være vitenskapelig uredelighet. Det innebærer at også feil angivelse av medforfatterskap i spesielle tilfeller kan utgjøre vitenskapelig uredelig. Som det fremgår av sitatet forutsetter dette at det er gjort bevisst.

7.2.2 God vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid

Utvalget er ved mandatets punkt 3 bedt om å vurdere arbeidet i forhold til normer for god vitenskapelig praksis som gjaldt på tidspunkt for utgivelsen. Det er særlig vist til NENT 2007.

I merknadene til NENT 2007 punkt 4 er følgende uttalt om god henvisningsskikk:

God henvisningsskikk

Det er forskningens egenart å bygge videre på andres forskning. Forskere som bygger på andres ideer og forskning, både publiserte og upubliserte, skal gjøre rede for dette på en presis måte, slik at det går fram hva som er forskerens eget bidrag. Forskeren skal gi balanserte og sannferdige framstillinger av andres forskning. Gjennom sitering blir forskning sporbar og etterprøvbar.

Det siterte er hentet fra 2015 utgaven. Ettersom den kom etter arbeidet var utført er den ikke direkte gjeldende. I den opprinnelig 2007 utgaven punkt 8 er det fastlagt at forskeren skal følge god publiseringspraksis. Dette er beskrevet i samme punkt på følgende måte:

God publiseringspraksis innebærer at:

a) Forskeren oppgir alle kilder og respekterer andres originale bidrag ved henvisning.

Det er ikke tvilsomt at god vitenskapelig praksis påbyr angivelse av kilder og sitater på en presis og etterprøvbar måte, selv om ordlyden i NENT 2007 er endret i 2015. Dette har vært gjeldende gjennom lang tid, og må forutsettes vel kjent blant forskere.

7.3 Mandatets punkt I - Kandidaten

7.3.1 Undersøkelse av avhandlingen og artikkel (paper) I til V

Bedømmelseskomiteen har i sin oppsummering av funn av 18. februar 2016 gjort rede for 18 tilfeller hvor kandidatens arbeider inneholder tekst hentet fra andres arbeid, uten at det er gitt korrekt referanse til disse. Dette er dokumentert ved å sammenstille Kandidatens avhandling og paper I-V med tekst som er kopiert fra de ulike originalverk. Utvalget har gjennomgått Kandidatens avhandling etter gjennomført plagieringskontroll, og kan tiltre Bedømmelseskomiteens vurdering av de enkelte tilfeller.

Det er imidlertid ikke fullt overlapp mellom de tilfeller hvor bedømmelseskomiteen har funnet at det foreligger plagiering og det som er anmerket som plagiering i den plagieringskontroll utvalget har fått tilgang til. Enkelte tekst avsnitt hvor Bedømmelseskomiteen har påvist plagiering ved tekstsammenstilling er ikke avmerket som plagiert ved Utvalgets plagieringskontroll.

Bruk av plagieringsprogrammet iThenticate har som nevnt innledningsvis påvist høyere plagieringsgrad. Det nøyaktige omfanget av plagiering spiller imidlertid liten rolle for Utvalgets vurdering og konklusjon. Det sentrale er at uansett hvilke plagieringskontroll program som brukes finnes det tekst som er kopiert fra andre kilder i betydelig omfang. Forskjellene ved de ulike kontroller antas å være en følge av at plagieringskontroll programmene foretar sammenligning mot ulike databaser.

I tillegg vil Utvalget bemerke at det overordnede problemet med avhandling er at det aldri fremgår klart hva som er Kandidatens eget bidrag og hva som er hentet fra andre kilder. Så langt utvalget kan se er avhandlingen preget av at mye er hentet fra andre kilder, uten at dette fremgår på noen tydelig måte. Bedømmelseskomiteens tekst sammenstilling av 18. februar 2016 gir et talende og dekkende bilde av graden av plagiering. I tillegg har Ephorus gitt noen flere eksempler på det samme, men det får ingen betydning for utvalgets konklusjon.

7.3.2 Undersøkelse av artikkel/paper VI

Utvalget har i tråd med mandatet også gjennomgått de artikler og forhold som ikke ble vurdert av Bedømmelseskomiteen.

Paper VI er proceedings fra 7. World Congress on engineering asset management i 2012, med tittel "*Review of Theoretical Foundations for Risk Minimal Operations in Complex Sociotechnical Systems: The Role of Human Error*".

Denne danner bakgrunnen for paper I og fremstår som en oppdatert, revidert og utvidet utgave av paper VI.

De overordnede problemer som er nevnt foran hefter også ved denne artikkelen. Ettersom den i henhold til tittel skal gi en "review of theoretical foundations...." er det ikke uventet eller uvanlig at den i stor utstrekning gjengir andres ideer og resultater.

Plagieringskontroll med turnitin Ephorus viste 10 % sammenfall med andre kilder. Også her er det som i de øvrige artikler tale om tekststykker som er hentet direkte fra andre kilder, uten at dette er anmerket som sitat. Omfanget av slike påvisninger er ikke så stort i denne artikkelene, ved bruk av Ephorus (kun et større avsnitt).

For ordens skyld bemerkes at iThenticate ga en plagieringsgrad på 68 % mot det som later til å være en intern britisk rapport (scie.org.uk). Dette er ikke nærmere undersøkt eller validert og vektlegges derfor ikke.

7.3.3 Undersøkelse av artikkel/paper VII

Paper VII har i følge Ephorus et sammenfall med andre kilder på 15%. Enkelte steder er kopiert tekst angitt med sitat tegn, andre steder med referanse, men det er også hele avsnitt hvor det ikke er gitt noen av delene.

De mangler knyttet til referanse og sitatangivelse som er påpekt i det foregående hefter dermed også ved denne artikkelen. Dette gjelder også de mer overordnede problemer knyttet til dårlig og unøyaktig angivelse av hva som er kandidatens eget bidrag og hva som er hentet fra andre. Dette er gjennomgående, slik at tilfeller av sammenfall også finnes i avsnitt som skal være Kandidatens egen analyse og diskusjon.

7.3.4 Oppsummering

Det er etter dette åpenbart at avhandlingen (inkludert paper I til VI) samt artiklene VI og VII inneholder en rekke mangler ved sitatangivelse og referanser. Enten mangler disse helt eller det er gitt uriktige eller unøyaktige referanser som beskrevet av Bedømmelseskomiteen.

Det er videre et gjennomgående problem at det ikke fremgår klart hva som er Kandidatens egne vurderinger og hva som er hentet fra andre.

I henhold til NENT 2007 (2015 utgaven) fremgår det at "*Å plagiere innebærer å framstille andres ideer eller forskning som sitt eget*". Dette innebærer at det ikke nødvendig for å kunne konstatere plagiering at det dreier seg om en identisk tekst. For Utvalget er det derfor det overordnede inntrykk av avhandlingen like viktig som antallet tilfeller med ren tekstkopiering (uten sitatangivelse).

På den annen side innebærer dette at ikke alle mangler ved referanser og sitatangivelse kan betegnes som plagiering. Utvalget vil vende tilbake til dette i avsnitt 7.3.6 og 7.3.7.

7.3.5 Kandidatens kommentarer

Kandidaten har kommentert anklagene i Bedømmelseskomiteens oppsummering ved brev av 29. oktober 2015. Kandidaten har her i korthet gjort gjeldende at avhandlingen samlet sett inneholder selvstendige undersøkelser og vurderinger som bringer ny innsikt, og gir grunnlag for videre utvikling av fagfeltet.

Han har vist til at han har gjennomgått et stort antall verk i forbindelse med arbeidet, og stort sett gitt korrekte referanser til de verk og sitater som er benyttet. I enkelte tilfeller er det benyttet Harvard referanse stil, som tillater indirekte referanser uten sitatanmerkning og sidetallsangivelse, mens det i andre tilfeller erkjennes at det er mangler ved referansene. Det fratar ikke avhandlingen dens karakter av å være et selvstendig verk.

Kandidatens benekter på det sterkeste at det har funnet sted plagiat i avhandlingen eller artiklene.

Kandidaten er som gjengitt innledningsvis gitt anledning til å komme med skriftlige og/eller muntlige bemerkninger eller innspill til utvalget. Kandidatens har inngitt kortfattede skriftlige kommentarer ved e-post av 19. februar 2017. I denne fastholdes i det alt vesentlige det som tidligere er fremført.

Kandidaten har ikke uttrykt ønske om å få møte eller forklare seg direkte for utvalget.

7.3.6 Utvalgets vurdering av om Kandidaten har brutt god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid

Som det fremgår av gjennomgangen i avsnitt 7.3 1 til 7.3.4 har kandidaten ikke angitt sitater og verk som er brukt i avhandlingen på en måte som er i tråd med vanlig akseptert praksis, ved bruk av andres arbeid. Kandidaten har heller ikke på en klar måte angitt hva som er egne vurderinger og hva som er hentet fra andre. Slik det er fremstilt kan store deler forstås som egne vurderinger, selv om det er hentet fra andre. Dette utgjør i seg selv et brudd på NENT 2007 punkt 4, slik det er formulert i 2015 utgaven. Dette må anses som uttrykk for god vitenskapelig praksis også i årene før 2015.

Bruddene på god vitenskapelig praksis er gjennomgående i hele avhandlingen, og finnes i større eller mindre utstrekning i alle deler av arbeidet. Det synes heller ikke å være bestridt av Kandidaten at det er slike brudd, men han viser i sine skriftlige uttalelser til at han ikke var oppmerksom på de mangler som er påvist.

Det må stilles strenge krav til vitenskapelig personells aktsomhet ved bruk av andre arbeid for å sikre at reglene om god vitenskapelig praksis etterleves. Enkelte mangler ved sitatangivelse eller referanser må likevel trolig kunne akseptere, som rene arbeidsuhell. Det er ikke nødvendig for utvalget å ta stilling til dette. I foreliggende sak er det tale om gjennomgående og omfattende mangler ved angivelse av sitat og referanser i kappen og alle artikler/papers.

Omfanget av feil og mangler medfører at det for utvalget er åpenbart at kandidaten ikke har utvist tilstrekkelig aktsomhet for å sørge for at normene for god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid etterleves. Dette gjelder selv om kandidatens egen forklaring legges til grunn ved vurderingen.

Manglene ved referansene går langt ut over det som kan tillates som akseptabel feilmargin eller unøyaktighet. Som påvist av Bedømmelsesutvalget dreier det seg om hele avsnitt som er sitert uten at det er angitt på noen måte i teksten. Dermed vil leseren lett ledes til å tro at de aktuelle avsnitt er uttrykk for kandidatens selvstendige arbeid og tekning.

Utvalget legger etter dette til grunn at kandidaten har brutt god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.

7.3.7 Utvalgets vurdering av om Kandidaten har opptrådt vitenskapelig uredelig

FEU har i sin vurdering av om Kandidaten har opptrådt vitenskapelig uredelig lagt betydelig vekt på at kopieringen av andres arbeid har skjedd fra kjernelitratrur på området, og forøvrig er gjennomført på en klønete måte. FEU legger til grunn at det må forventes at enhver med inngående kjennskap til faget vil se at det ikke er tale om Kandidatens egne tanker og oppdagelser, men reproduksjon/plagiering av tidligere publisert materiale.

Utvalget tiltrer vurderingen av at plagieringen er lett gjennomskuelig av de nevnte grunner, og at den trolig ikke er egnet til å forlede fagkyndige til å tro at dette er Kandidatens egne tanker. Forutsetningsvis må også Kandidaten ha forstått at de kilder han har kopiert var godt kjente verk, og lett gjenkjennelige ideer.

Utvalget har merket seg at Veileder i sin forklaring har angitt at han ikke avdekket elementene av kopiering og ikke gjenkjente de kopierte avsnitt. Utvalget legger til grunn at graden av gjenkjennelse av selve teksten vil variere, også mellom fagkyndige, men at selve tankeinnholdet er gjenkjennbart for de aller fleste. Veileder har gitt uttrykk for at han også henledet Kandidatens oppmerksomhet på behovet for eget bidrag.

Kandidatens arbeid er, som gjennomgått foran, preget av en uklar stil hvor det ikke fremgår klart hva som er eget stoff og egne tanker og hva som er hentet fra andre. Dermed mister den kopierte teksten noe preg av å være "tyveri" av andres tanker. Det er ikke gitt riktige referanser mv, men det er så langt Utvalget kan se ikke direkte påstått fra Kandidatens side at det er egne ideer heller. En naturlig lesning av tekstene trekker imidlertid i retning av at dette presenteres som egne tanker.

Opplegget for avhandlingen vil invitere til bruk av andres verk og ikke analyse av egne resultater, ettersom det ikke er gjort noen egne undersøkelser eller innhentet nytt materiale. Dermed vil hele avhandling lett kunne bli en "review" av andres arbeid, hvilket den slik Utvalget ser det også har blitt. Kandidaten har ikke hatt den tilstrekkelige faglige modenhet, til å skille klart mellom egne og andres arbeid, og har heller ikke frembragt egne resultater av betydning, slik Utvalget ser det.

Det kan ikke konstateres at Kandidaten bevisst fremstiller andres ideer eller forskning som sine egne (jfr. NENT 2007 pkt. 4, 2015 utg.), eller at han bevisst har forsøkt å villede andre. Helhetsinntrykket er snarere at det er uklart hvem som er opphavsmann til en del av det som er hentet fra andre.

Det fremgår av Ot.prp.nr.58 (2005-2006) Om lov om behandling av etikk og redelighet i forskning kap. 13 s. 63 at "*Lovens definisjon av uredelighet er begrenset til alvorlige tilfeller av bevisst eller grovt uaktsom uredelighet*" og at "*mindre alvorlige tilfeller av brudd på god vitenskapelig praksis*" ikke bør betraktes som vitenskapelig uredelighet. Departementet fremholder samme sted at en bør være svært restriktivt med å slå fast uredelighet i tilfeller der det kan være tvil om handlingen ligger innenfor kravet til forsett eller grov uaktsomhet. Det gjengitte er sitert i sammenheng i rapportens punkt 7.2.1. En slik varsomhet er også lagt til grunn i den såkalte BI saken, som er nevnt samme sted og beskrevet i FEU's rapport.

Grov uaktsomhet skal som gjengitt i rapportens punkt 7.2.1 forbeholdes sterkt klanderverdige forhold.

Etter Utvalgets vurdering har Kandidaten utvilsomt opptrådt uaktsomt og klanderverdig, men Utvalget er i tvil om dette har skjedd i en slik grad at det er grunnlag for karakteristikken "*sterkt klanderverdig*". Det kan derfor ikke legges til grunn at han har opptrådt grovt uaktsom (eller forsettlig). Det følger da av de gjengitte deler av forarbeidene at det skal utvises stor tilbakeholdenhet med å konstatere vitenskapelig uredelighet.

Veileder har i sin forklaring til Utvalget gitt uttrykk for at Kandidaten hadde faglige problemer med avhandlingen, men at han verken da eller senere hadde inntrykk av at Kandidaten forsøkte å forlede andre eller jukse på annen måte. Måten kopiering og andre feil er gjort på styrker et slikt inntrykk. De påviste bruddene på god vitenskapelig praksis synes å være følger av faglig umodenhet, mangel på egne ideer og en slurvete henvisningsstil.

Selv om det er tale om omfattende brudd på god vitenskapelig praksis fremstår det ikke som forsøk på å forlede Bedømmelseskomiteen eller andre lesere. Bruddene er heller ikke av en art, som medfører at det er særlig stor risiko for dette.

Utvalget finner derfor ikke grunnlag for å konstatere at Kandidaten har opptrådt vitenskapelig uredelig.

7.4 Mandatets punkt 2 - Veileder

7.4.1 Undersøkelse av veileders rolle

Utvalget har ikke hatt tilgang til, og har heller ikke etterspurt kommunikasjon mellom veileder og kandidat. Beskrivelse av veileders rolle er derfor bare dokumentert for Utvalget gjennom medforfatter erklæringer som er inngitt i forbindelse med innsendelse av artiklene. Disse er likelydende for alle artikler. Veileders bidrag er kun beskrevet med ordene "supervision, guidance and review". Ut over dette er ikke utvalget forelagt skriftlig dokumentasjon for veileders rolle.

Veileder har gått grundig gjennom sin rolle i sin skriftlige tilbakemelding til Utvalget, og i samtale med Utvalget 20. februar 2017.

7.4.2 Veileders kommentar

Veileder har i brev av 28. oktober 2015 kommentert anklagene fra Bedømmelseskomiteen. Veileder har i korthet gjort gjeldende at kandidaten gjennom Phd programmet gjentatte ganger er gjort kjent med reglene for korrekt referanse og ansvar for å unngå plagiat. Kandidaten forutsettes å kjenne reglene for dette, og etterlevelse av reglene er basert på tillit. Veileder har ikke selv kjørt noen form for plagiatkontroll program på materialet. Ved gjennomlesning var det ikke mulig for veileder å identifisere elementer av plagiat.

Arbeidet med avhandlingen og artiklene er for øvrig utført med stor grad av selvstendighet fra Kandidaten. Han har vært villig til å samarbeide med Veileder, men har kun i begrenset utstrekning tatt hensyn til Veileders innspill.

Avhandlingen og artiklene er skrevet av Kandidaten i tråd med normal praksis. Veileder var derfor ikke kjent med at det forekom plagiat eller mangler ved henvisningspraksis i disse arbeidene.

Veileder har for øvrig deltatt med veiledning, rådgivning, innspill og kritikk, i tråd med det han mener er hans rolle, men har ikke tatt del i skriveprosessen direkte.

Dette er gjentatt og utdypet i Veileders skriftlige tilbakemelding til utvalget, og i samtale med Utvalget den 20. februar 2017 (se notater med Veileders kommentarer).

Veileder har i sine kommentarer til Utvalget lagt adskillig vekt på rollen som medforfatter, og har søkt å imøtegå kritikken som er fremsatt mot ham i FEU's rapport. Spørsmål om reglene for medforfatterskap er etterlevd inngår ikke direkte i Utvalgets mandat, og er derfor heller ikke vurdert i større utstrekning enn det som er nødvendig for å besvare mandatet.

7.4.3 Utvalgets vurdering av om Veileder har brutt eller er medansvarlig for brudd på god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.

Utvalget har som det fremgår av rapportens punkt 7.3.6 funnet at Kandidaten har brutt god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid, i kappen og i artikler som Veileder er medforfatter av.

Veileder vil kunne være ansvarlig på samme måte som Kandidaten ettersom han var medforfatter og veileder, eller han kan i samme egenskap være medansvarlig for Kandidatens feil. Ut fra de kommentarer som Utvalget har mottatt fra Kandidaten og Veileder er det lite som tyder på at

Veileder har hatt noen direkte rolle i utformingen av hverken artikler eller kappe. Begge har opplyst at det var Kandidaten som foresto utarbeidelse og skrivingen av artiklene, mens Veileder bidro med ideutvikling, struktur osv. Utvalget kan dermed ikke legge til grunn at veileder har bidratt direkte til de beskrevne feil.

Spørsmålet er dermed om Veileder er medansvarlig for de brudd på god vitenskapelig praksis som Utvalget har konstatert at Kandidaten har foretatt.

Veileder har som gjennomgått foran vært oppført som medforfatter på samtlige artikler. FEU har i sin vurdering lagt til grunn at Veileder ikke har oppfylt sine plikter som medforfatter i henhold til NENT 2007 eller Vancouver reglene. Utvalget har notert seg dette. Det ligger ikke i Utvalgets mandat å vurdere om Veileder har overholdt de nevnte regelsett.

Utvalget må legge til grunn at Veileder ved å opptre som medforfatter til artiklene har påtatt seg et mer omfattende ansvar enn det som følger av rollen som veileder. Ved å la seg oppføre som medforfatter og signere medforfattererklæringer har Veileder godt god for at han står medansvarlig for artiklene, og at han har innehatt en rolle i utarbeidelsen av disse i tråd med gjeldende regler. Dette ansvaret må være det samme hva enten Veileder har etterlevd reglene for medforfatterskap eller ikke.

Gjennom å akseptere medforfatterskap har Veileder dermed påtatt seg medansvar for artiklenes innhold, i tråd med NENT 2007 punkt 5. Det innebærer at han i tråd med NENT 2007 punkt 5 bokstav b, har signert for at han har gått kritisk gjennom ulike utkast og godkjent siste versjon. Videre for at han i henhold til NENT 2007 punkt 5 bokstav c er i stand til å forsvare arbeidet i sin helhet.

Veileder opplyser som gjengitt foran at han ikke oppdaget Kandidatens brudd på god vitenskapelig praksis, men at han ser disse nå. Dette står i en viss motstrid til FEU og Utvalgets vurdering, som har ansett forholdene som åpenbare for enhver skolert leser. Utvalget legger til grunn at graden av ren tekstgjenkjennelse vil variere også mellom skolerte lesere. Det er dermed vanskelig å legge til grunn at Veileder hadde eller burde hatt den samme grad av tekstgjenkjennelse som Bedømmelseskomiteens, FEU eller Utvalgets medlemmer.

For Utvalget er det sentrale at selve opplegget for hele avhandlingen, og måten denne (og artiklene) er skrevet på gjør det uklart hva som er egne bidrag og hva som andres. Selv om det må aksepteres at ikke alle vil dra kjennskap til selve teksten, mener Utvalget at tankegodset, ideene og problemstillingene er så godt kjente at Veileder burde gjenkjent dette, forutsatt at han har ytt det nødvendige bidrag som forutsettes for medforfatterskap.

Veileder har i sine tilbakemeldinger problematisert forholdet mellom ulike regelsett, og påpekt uklarhet i hvilke som skal følges. For Utvalget spiller det liten rolle hvilket regelsett som legges til grunn. Det sentrale poeng er at Veileder som medforfatter har påtatt seg et medansvar for innholdet. Om ikke for alle detaljer i artiklene, så i det minste for hovedinnholdet.

Et vanlig samarbeid om artiklene vil innebære at de ulike deler og kilder gjennomgås kritisk og diskuteres. En slik prosess burde avdekket for Veileder at det som ble presentert var kjent tankegods. Dette burde i det minste foranlediget ytterligere undersøkelser fra hans side før publisering.

Utvalget finner derfor at Veileder har opptrådt uaktsomt. Dersom Veileder hadde opptrådt med tilstrekkelig aktsomhet ville forholdene vært avdekket, og Veileder kunne enten stanset utgivelse eller frasagt seg medforfatterskap. Ved å stå som medforfatter har han gitt arbeidet den ekstra faglige tyngde som vil følge med hans navn.

Veileder har dermed brutt god vitenskapelig praksis, ettersom han er medansvarlig for Kandidatens brudd på god vitenskapelig praksis i alle artikler. Det er etter dette ikke nødvendig å vurdere om selve veilederrollen medfører medansvar.

7.4.4 Utvalgets vurdering av om Veileder har opptrådt vitenskapelig uredelig

Ettersom Utvalget ikke har lagt til grunn at Kandidaten har opptrådt vitenskapelig uredelig gir det seg selv at det ikke er aktuelt med medvirkning eller medansvar på annet grunnlag på dette punktet. Spørsmålet om vitenskapelig uredelighet må derfor vurderes på selvstendig grunnlag for Veileder.

Veileder må fortsettes å ha en annen faglig styrke og modenhet enn Kandidaten. De forhold Utvalget har lagt vekt på ved vurderingen av Kandidaten vil dermed ikke være direkte overførbare til Veileder.

Utvalget mener at bruddene på god vitenskapelig praksis fremstår som resultat av utilstrekkelig oppfølging, deltakelse og oppmerksomhet fra Veileders side, og ikke som forsøk på "tyveri" av andres ideer. Veileder har fremholdt at han gjentatte ganger satte spørsmålstegn ved Kandidatens utkast, og ba ham sjekke sine kilder. I tillegg har han vist til element av tillit som må kunne forutsettes i forhold til en Phd kandidat.

Bruddene på god vitenskapelig praksis synes heller ikke fra Veileders side å være forsøk på å utgi andres ideer som sine egne, men fremstår snarere å være forårsaket av mangel på kritisk oppmerksomhet og oppfølging. Utvalget mener at dette ikke kan vurderes som vitenskapelig uredelighet.

Begrepet vitenskapelig uredelighet retter seg i hht. Forskningsetikkloven § 5 særlig mot plagiering, forfalskning og fabrikkering, men også mot "*andre alvorlige brudd med god vitenskapelig praksis som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning.*" FEU har i sin rapport reist spørsmål ved om brudd på reglene for medforfatterskap (NENT 2007 punkt 5) kan utgjøre vitenskapelig uredelighet.

Det følger av Ot.prp.nr.58 (2005-2006) Om lov om behandling av etikk og redelighet i forskning kap. 13 s. 63, at:

3) Bevisst villedning om hvem som har bidratt til forskningen (utelatelse og inkluderinger) og hvor mye de har bidratt.

vil kunne utgjøre vitenskapelig uredelighet (teksten er sitert i sammenheng i rapportens punkt 7.2.1.)

Utvalget legger dette til grunn for sin vurdering. Selv om mandatet ikke direkte omfatter spørsmålet om Veileder har overholdt reglene for medforfatterskap må derfor Utvalget vurdere om det er slike brudd på reglene at det kan utgjøre vitenskapelig uredelighet.

Som det fremgår av det siterte er det kun bevisst villedning om hvem som har bidratt, som bør vurderes som vitenskapelig uredelighet. Det er ingenting som taler for at Veileder eller Kandidat bevisst har forsøkt å villedde noen omkring Veileders bidrag. Begge tilkjenne gir at de mener Veileders bidrag er innenfor det alminnelige og aksepterte. FEU er ikke enig i det.

Veileders rolle er beskrevet i medforfattererklæringene som "*supervision, guidance and review*". Utvalget (og FEU) legger til grunn at han også har hatt en slik rolle. Han kan da vanskelig sies å ha gitt villedende opplysninger om eget bidrag, selv om FEU's regelforståelse for øvrig legges til grunn.

Dette er dermed ikke grunnlag for å konstatere at det er utvist vitenskapelig uredelighet. Det inngår ikke i Utvalgets mandat å ta stilling til om Veileder ellers har opptrådt klanderverdig, slik FEU har lagt til grunn. Utvalget går derfor ikke nærmere inn på dette.

Utvalget har etter dette kommet til at hverken bruddene på god vitenskapelig praksis eller reglene for medforfatterskap gir grunnlag for å konstatere at Veileder har opptrådt vitenskapelig uredelig.

8.1 Konklusjon

Utvalget vil etter dette enstemmig besvare mandatets spørsmål på følgende måte:

1. [REDACTED] har brutt reglene for god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.
2. Det er ikke grunnlag for å konstatere at [REDACTED] har opptrådt vitenskapelig uredelig.
3. [REDACTED] har brutt reglene for god vitenskapelig praksis ved bruk av andres arbeid.
4. Det er ikke grunnlag for å konstatere at [REDACTED] har opptrådt vitenskapelig uredelig.

8. mars 2017

Kurt Petersen

Arild Dommersnes

Erik Granum